

VITA S. FRODOBERTI

ABBATIS PRIMI CELLENSIS PROPE TRECAS,
AUCTORE ADSONE ABBAE DERVERNSI.

(Apud Mabill., *Acta sanctorum*, Sæc. II, *Camuzati Promptuariò et Bollando.*)

OBSERVATIONES PRÆVIÆ.

1. Vitam S. Frodberti [S. Fraubert], abbatis ac conditoris monasterii S. Petri, in insula Germanica, prope Trecas Campaniae civitatem, licet justo brevius scriptis alligavit Lupellus (infra, n. 24), ejus discipulus: cuius lucubrationem utique deperditam auxit exornavitque alter monachus Cellensis *anonymus*, etsi longe posterior ætate, non tamen auctoritate aut eruditione destitutus. Hunc monachum Cellensem fuisse, conjicimus ex Vitæ subjectæ num. 11, nec longe post translationem, tempore Caroli Calvi factam, vixisse colligimus ex num. 23, ubi de Frodberti statura loquens ait: « Ut illi quoque perlubent, qui ejus *sacratissimi corporis ossa* se aspexisse fatentur. » Nisi fortean is est Adso abbas Dervensis, qui, « Odonis abbatis Cellensis precibus, Vitam confessoris Christi Frodberti primi ipsius monasterii (Cellensis seu insulæ Germanicæ) instauratoris et abbatis sermone veracissimo et simplici stylo exaravisse, » sæculo scilicet decimo, legitur in libro II *De Gestis S. Bercharii abbatis*. Quidquid sit, solam hanc nancisci potuimus lucubrationem, cui in codice ms. monasterii Vallislucentis præponitur carmen quoddam haud spernendi auctoris, qui sæculo VIII vivebat; subjicitur vero translatio S. Frodberti heroico metro scripta, cum duabus sermonibus in festo S. Frodberti habitis; quæ omnia beneficio R. P. Claudii Mailletii exprioris, ex ipso monasterio accepimus. Solum damus carmen prævium, ne eadem cum nausea recantare videamur:

2. Monasterium insulæ Germanicæ in suburbio Tricassino, ad occidentalem ejusdem urbis plagam, in loco palustri *Insula Germanica* dicto circa annum Christi 650 aedificatum; post sæculum octavum a tumulo S. Bobini episcopi Tricassini, monachi antea amplificatorisque sui, *Cella Bobini*, ac sæpe *Cella*, recentioribus *monasterium S. Petri de Cella*, vulgo *Monstier-la-Celle* appellatum est. Quo ex monasterio præter Aldobertum et S. Bobinum episcopos, S. Robertum abbatem postea Molismensem aliosque, prodijt Petrus, Cellensis dictus, abbas ejusdem cœnobii, deinde S. Remigii apud Remos, demum episcopus Carnotensis, scriptis et doctrina illustris. Nunc cella sub RR. Patribus congregationis Benedictinæ S. Vitiœ resurrexit.

CARMEN DE SANCTO FRODOBERTO TRECensi ABBATE.

Ex Codice Vallislucentis.

Qui cupis in paucis perpendere grandia verbis
En potis es parvo cernere magna libro.
Si placet antiquos studio percurrere fastus,
His placeat rebus hoc noxitatis opus.
Fortia magnorum celebrantur gesta virorum;
Nos celebramus opes hie, Frodberete, tuas.
Qui puer a primo doctrinæ deditus ævo,
Inbueras teneros rore madente animos;
Indeque Luxovii vitæ subjectus honestæ,
Relligionis opem sumis amando fidem.
Mox Trecassinam repetens colestibus urbem
Muneribus plenus et bonitate probus:
Lucida divinæ diffundens dogmata normæ,
Ut pro sis multis utilitate viris.
Cella debinc placuit, strictis habitatio septis;

(1) Hinc appetet poetam istum, qui monachus Cellensis fuisse videtur, vixisse paulo post S. Bobinum, et quidem ante sæculum IX, siquidem ex sequenti Vitæ num. 26, basilica a S. Bobino exornata et amplificata, circa medium sæculum IX, antiquitate ope-

A In qua concluso fida fuit statio.
O quam multiplices dedit hæc clausura labores,
Solus in astrifero dum tenet ora polo!
Sed mage ménſ artata suos habitura triumphos,
Quo stricte vixit, latior inde fuit.
Tunc artus paries tenuit parvissinus antri:
Nunc retinet magni spiritus ampla poli;
Cujus opus, Bobine sacer, te præside crevit,
Antistes meritis magnificande tuis;
Per tua nunc Frodobertus ovans consulta beatus,
Continet Ecclesiæ culmina celsa suæ.
Hoc opus egregium quod cernimus (1) undique saxis
Collatis fundas, altaque tecta levas.
In quibus æterna stabilis sub laude cohortes,
Stat monachile decus, quod regit Altithronus.

ris collapsa succubuit. Colitur S. Bobinus in Martyrologiis Bened. et Gallicano ix Kalend. Maii, qui dies translationis ejus est; nam dies ejus natalis ignoratur. De eo infra num. 43.

Stant et millesæ numerosa præmia palmæ,
Quas hæc aula suis conferet emeritis.
Hic redéunt tristi venientia lumina fronti;
Morborumque greges hic cecidere graves.
Claudus init gressum nodis compage salutis;
Hicque dedit faciles terra negata vias.
Dæmonis et solitas furor hic collapsus in auras
Desinit in mentem membra redire suam.
Quos augusta premunt surgentum damna malorum,
Hic refluunt causæ corporis atque animæ.
Si quemquam scelerum depressit culpa nocentum,
Si petit hic veniam, hinc retulit salubrem.

A Innumerabilem retinet liber iste bonorum
Præmia, virtutes, miraque gesta, dapes.
Quos si quis recitat velit, millesæ supersunt,
Pagina quæ siluit, nec liber iste canit.
Nam pia facta sacris si quis comprehendere libris
Vellet, inexhaustus vinceret hora dies.
Pauca fidem faciant brevibus qui incredulus istis,
Et dubitator erit, nec potiora capit.
Jam tibi perpetuae maneat in sœcula laudes,
O Frodoberte, tuo et miserere gregi.
Te retinet regnum per gaudia longa supernum;
Tandem fac tecum nos retinere polum.

INCIPIT VITA.

Frodobertus Tricassinas quo tempore floruerit.

1. Fuit vir vitæ valde venerabilis, egregiæ ac pretiosæ memoriae Frodobertus, quem singulari fide et probitate sanctissimum, cive felicissimo divinitus cumulata Trecassensis oppidi tellus effudit, parentibus quidem mediocribus ortum, sed incomparabili mentis nitore clarissimum. Quippe qui inter ipsa jam teneræ ætatis primordia vas electionis manifestissime designatus, in infantis pectore spiritualem ac perfectissimum agebat virum, annorum exiguitatem sanctitatis et gratiæ dote compensans. Diligentius sane temporis serie revoluta, sub rege Francorum Clodoveo Dagoberti filio, itemque Clothario juniore ejusdem Clodovei filio, hic ipse sacerdos pretiosus et abbas eximius deprehenditur floruisse, cum apud præfatam urbem Trecassinam Ragnegisilus pontifex vicem apostolicam ministraret. Fuit autem idem Ragnegisilus natione Aquitanus, septimus decimus jam dictæ civitatis episcopus; de quo fertur inter cætera quod basilicam B. Savinæ virginis in fundo sui juris construxerit, ecclesiam cui præsidebat hæredem instituens, in quaque honorifice sepultus jacet. Vixit autem B. Frodobertus sub quinque suæ civitatis episcopis (2), usque ad Abbonem, qui vicesimus primus ejusdem urbis pontifex exstitisse cognoscitur.

Studiis traditur. Implet opere quod discit.

2. Verum ut ad rerum ordinem recurramus, confessim ut ætas pertulit, prædicti pontificis Ragnegisili scholis parentum studio mancipatur. Ibi sanctis studiis enutritus, quid fidei, quid probitatis jam in semetipso prætulerit, explicari non potest. Denique amore cœlestis patriæ impense flagrans, quidquid in divinis lectionibus intellectu capere poterat, mox ad effectum sancti operis instantissime transferebat. Itaque indefesso studio purissima Scripturarum fluenta frequentans, interioris hominis faciem, quasi adhibito quodam splendidissimo speculo componebat; scelusque reputabat permaximum, si vel parum quiddam legeret, quod non e vestigio efficaciter

B adimpleret; illud secum et frequentius et familiarius replicans, non auditores tantum legis apud Deum, sed factores potius justificari (*Rom. ii, 13*). Tum vero cerneret eum priorum sibi Patrum exempla certalim æmulanda proponentem, vixque discernere sufficeret in quo virtutum genere perfectius emicaret. Atque ut se totum Dœo rationabilem victimam, et spirituale mactaret holocaustum, ad usum se continuæ orationis applicuit, quietisque impatiens, apostolicum præceptum, quod sine intermissione orandum docet (*I Thess. v, 17*), a seipso importunius exigebat. Jejunii vero observantiam non tam frequens quam continuus exercebat, doctus auctoritate Dominica, hoc duplice pugnandi genere nefandissimum illud dæmoniorum genus posse depelli (*Matt. xvii, 20*). Hujusmodi armaturam jam tum in divinæ militiæ scholis novus Christi miles adsumperat, et cœleste nuper professus tirocinium, sese ad debellandas spirituales nequitias circumspeciebat præparabat.

Dæmonem signo crucis fugat.

3. Interea his tam sanctis tamque optimis studijs non defuere livida hostis callidi tentamenta. Futuræ enim in eo sanctitatis excellentiam, humanæ salutis adversarius jam in annis puerilibus invidebat. Unde sicq; ipso postmodum referente compertum es, Juri pro discendo Psalterio scholam expeteret, crebro se diabolus ejus aspectibus ingerebat, pavidos per naturam animos ingenti minarum et formidinis arte concutiens. Verum puer divini ingenii, dæmonicæ

D fraudis et versutiæ non ignarus, salutaris signi clypeo non minus frontem quam pectus armabat, Deumque sibi adjutorēm invocans, argumenta iniicii callida viriliter proterebat.

Matri visum restituit

4. Jamque tempus aderat, ut lucerna quæ sub modii latibulis catenus fuerat occultata, sidereæ claritatis in populo jubar infunderet. Namque ut cujus esset apud Deum meriti longe lateque claresceret, sibi placitam puerilis innocentiae puritatem, superna

stite Remensi nonnulla commutasse legitur apud Frodoardum lib. ii, cap. 6.

(2) Nempe Ragnesilo, Leuconio, Bertoaldo, Wamijo et Abbone-Felice, qui cum Leudegisilo anti-

dispositio dignata est miraculo declarare. Contigit itaque matrem ejus, oculorum suffragio destitutam, lumen dispendium incurrisse; cumque longam in cœcitatem noctem trahens, vitam mœrore consumeret, die quadam filium inter amplexus demulcens, obsecrat ut manu sua crucis signum super oculos ejus exprimeret. Quod cum ille abnueret, mater vero importunius perurgeret, tandem materna permotus instantia, invocato Domino, salutiferum signum super oculos genitricis expressit. Illico cedentibus tenebris lux amica revertitur, et parvuli merito filii magnum matri beneficium cumulatur. Hoc confessim miraculum per cuncta vulgatum, universos quidem stupore percūlit, quosdam vero etiam ad sanctæ vitæ imitationem ardenter incitavit.

Clericus Luxovium tum celebre pettit.

5. Exin prænominatus pontifex, egregiam in adolescentiæ animi puritatem et præcelsam virtutis effaciam contemplatus, divinis eum ministeriis imposito clericatus officio mancipavit. Posthæc charitatis sollicitudine et divini lucri studio animatus, ad Luxovium cœnobium spiritualis præfectorus gratia dirigere instituit, ut religiosorum imitatione allectus, et ipse in virtutibus cresceret, et regioni suæ postmodum sanctitatis ac perfectionis exempla dulcissima reportaret. Præerat tunc ei cœnobio Walbertus abbas, vir et religione inclitus et sanctitatis opinione famosus. Quo cum ex præcepto pontificis pervenisset, a sanctis illius loci Patribus grata exultatione suscipitur atque in congregationis contubernium deputatur. Cujus animi candor et præclaræ simplicitas brevi cunctis innotuit. Mirabantur omnes in juvencitate humilitatem eximiam, abstinentiam incomparabilem, patientiam singularem, quodque cœlestibus semper intentus desideriis vitam angelicam inter homines proferebat. Erat eo tempore prænominatum Luxoviense cœnobium, in Gallicis regionibus pene singulare tam in religionis apice quam etiam in perfectione doctrinæ. Qua ex causa plurimi, quibus in utramvis partem proficiendi fervor inerat, ad eumdem locum certantibus studiis undique confluabant.

Simplicitas ejus suspecta tentatur a Teudoleno.

6. Quo ergo tempore B. Frodobertus inibi morabatur, vir apostolicus Bertoaldus Lingonicæ urbis episcopus, quemdam ex cœnobio S. Sequani abbatem, Teudolenum nomine, eruditio[n]is gratia illuc destinare curavit. Ad cuius diversorūm B. Frodobertus frequentius accedebat; ut assolet ætas juvencula coævorum sibi familiaritates ardenter applicare. Ille autem tanta in viro Dei animi puritate comperta, curiosa levitate impulsus, sedulo explorare cœpit utrum ea simplicitas ex fonte manaret intimæ puritatis, an, sicut nonnullis familiare est, subdolam mente simulata innocentia palliaret. Ob hanc rem tam ab ipso quam a quibusdam loci fratribus ludibriis crebro fatigabatur ineptis, cum tamen ille nulli contradiceret, neminem laederet, sed nec Iæsus vicem referret. Ita enim vitam instituerat.

A suam ut illatas injurias patientia vinceret, illud Davidicum frequentius replicans: *Ut jumentum factus sum apud te (Psal. lxxii, 25).* Itaque simplicitatem infucata[m] mundanæ semper astutiae præferbat, eligens ludibriis stultus effici sœculo, ut posset sapiens esse in Deo.

Eximium simplicis obedientiæ exemplum edit.

7. Una igitur dierum cum se ad præfati Teudoleni hospitium contulisset, ille ludibrii simul et experimenti gratia rogavit eum, ut ad eujusdam fratris in monasterio cellulam pergens, circinum ad se deportaret, asserens usum illius sibi esse necessarium in scribendo. Ille dicto citius gressum rapuit, atque ad designatum fratrem rapido cursu pervenit; qui et simplicitatis ejus conscius, et ludibrii ob quod

B directus fuerat non ignarus, medium molæ collo ejus imposuit, utque id ad diversorūm Teudoleni quam citissime ferret obnoxius imperavit. Nihil ille cunctatus, exceptum onus ferebat æquanimiter, quanquam ita lapidis pondere gravaretur, ut vix alternis passibus promoveret incessum. Inter haec reverendissimum virum Walbertum abbatem obvium habuit, cui hoc ipsum a nonnullis fratribus jam fuerat nuntiatum. Cernens igitur venerabilis abbas ovem Christi mansuetissimam injusto fasce gravari, altius ingemuit, et hujus afflictioni, et illorum condolens levitati. Moxque vehementius increpatum impositum onus humeris dejicere imperat, causamque perquirit diligentius qua se tantopere fatigaret. At vir summæ innocentiae, scribendi usibus asserit C esse necessarium quem ferebat circinum, dicens quod ex præcepto Teudoleni ad eujusdam fratris cellulam deportaret. Cum enim esset omnimode astutiæ exp̄s, quid esset circinus penitus ignorabat, hoc tantum esse existimans, quod impositum collo ferebat. Tandem abbas simplicissimum viri animum conspicatus, pietatis intuitu erupit in lacrymas, accitisque eis qui sanctum virum tanta crudelitate fatigare præsumperant, acerius solito increpat, ac pro facti temeritate debitæ satisfactionis pœnitūdinem indicit. Hisque ita correptis, cœteri deinceps fratribus injuriis temperarunt. O virum angelicæ puritatis participem, et Salvatoris nostri imitatione felicem, qui sicut ovis ad victimam ductus est, et cum male tractaretur, non aperuit os suum!

D Fidenter dixerim, inquam, præceptis evangelicis singulariter parens, percutientem se non reperceret, atque mille passus a quolibet angariatus, duo millia ultiro properaret (*Matth. v, 41*). Utque amplius inferam, si quis eum ad supplicium protraheret, poenalem ei crucem imposuisset, sponte suscep̄t, mansuetisque ferens in humeris, Christum Dominum sequeretur.

Trecas reversus ab episcopo retinetur. Quod dragesimale jejuniū rigide exercens, ab episcopo probatur.

8. Annis posthæc pluribus interjectis, ad urbem Trecassium pro episcopi sui desiderio et parentam visitatione cum quibusdam fratribus remeavit. Aliquot sane diebus apud præfatum suæ urbis antistitem

commoratus, redeundi unde venerat licentiam postulabat. At pontifex seniori usus consilio, tantum ac talem virum a se dimittere non sibi fore integrum arbitratus, violenta hunc auctoritate retinuit. Sancto igitur Quadragesimæ tempore accedente, in secreto se cellula condens, cum orationis et vigiliarum instantia, acerrimis se cœpit jejuniis coarctare. Cum enim semper incomparabili abstinentiæ virtute polleret, his tamen diebus austriorem sibi carnis macerationem corporis sui hostis judixerat, adeo ut plures continuosque dies absque ullius cibi ad miniculum consummaret. Denique annorum curriculo recurrente, dum se duabus vel tribus Quadragesimis hujusmodi crudelitate conficeret, haec vitæ illius institutio ad notitiam desertur pontificis, nec defuere malevoli, qui sanctitatem ejus invido dente carpentes, dicerent eum, aut latenter edere, aut corpus suum inedia velle perimere. Proxima igitur imminente Quadragesima, pontifex talium curiosus, intra porticum ecclesiæ cellulam ei constituit, in qua solitæ devotionis officio, abstinentiæ tempora consummaret. Saepius namque cellam ex improviso penetrabat episcopus, certius cupiens experiri quanto serveret studio sanctitatis, quantumque in virtute abstinentiæ superna pietas illi gratiam ministraret. Moxque criminorum fallacia patuit, et sanctæ conversationis ejus sinceritas episcopali curiositate probata refulsit; quodque antea simulationi deputabatur, ad divinæ laudis transiit incrementum.

Oleo sacro morbos curat. Crucis signo fugat dæmones.

9. Ex eo tempore fama beatitudinis ejus longe latenteque personuit, adeo ut ex remotioribus quoque locis infirmantium ad eum catervæ confluerent, sanctitatis ejus merito sospitatis beneficia reposcentes. At vir Deo dignus in humilitatis arce persistere cupiens, nil de se præsumere, nil unquam passus est suis viribus assignare. Oleum tantummodo benedicens, super ægrotos Christi nomen obnoxius invocabat, quo peruncti, receptis viribus, votorum compotes ad propria remeabant. Jam vero in effugandis dæmonibus ea virtutis præstantia præpollebat, ut cuicunque energumeno in fronte vel pectore signum crucis imprimeret; mox ejus compellente imperio malignus spiritus effugatus abiret. Jure enim tanta ei potestas in expulsione dæmonum approplaudebat, ut eis fiducialiter imperaret, qui totum se divinorum submiserat obedientiæ præceptorum.

Suas virtutes suis propalat.

10. Erat mos viro sanctissimo, ut si quando cum discipulis colloquium familiare inserebat, quæ a se clam gesta fuerant, ædificationis vel exempli gratia eis narraret, bona seilicet opera sua non arroganter ostentans, sed sapienter et humiliter manifestans, ut et divina Iaus per ipsum imo in ipso cresceret, et audientium animos ad sanctæ imitationis studium informaret. Quantum enim favoris vel jactantiae regnus fuerit, cultus vitæ solitarie declaravit.

(3) Exstat in Promptuario Antiq. Tricas. pag. 49.
(4) Sic etiam nomine monachorum S. Basoli lo-

A *Clodoveo juvante cœnobium condit.*

11. Denique humanæ conversationis ardens vitare collegia, sollicita secum frequentius mente volvebat, quoniam loco suæ professioni ac proposito opportum habitaculum collocaret. Et quanquam plurimi nobilium regionis, sanctitati ejus familiarissime cohaerent, ineptum tamen duxit a quoquam eorum partem agri vel prædii postulare, non sibi solū, sed etiam posteris consulens, ne religiosa fraternitas, quam ipse in sacro habitu aggregare cupiebat, a quolibet sæcularium pro loco suæ habitationis quid inquietudinis vel molestiæ pateretur. Quocirca di vino aspirante consilio regiam profectus ad aulam, munificentia Clodovei illustris quondam regis Francorum, locum quemdam palustrem in suburbio Trecassinae urbis obtinuit, qui antiquo ritu Insula Germanica vocabatur. Deinceps vero post decepsum Clodovei, filium ejus Clotharium secundò anno regni ejus expetens [anno 656], annuente venerabili Bal thilde regina ejusdem Clotharii matre, super præfato loco privilegium (3) regiæ auctoritatis denuo meruit adipisci. Quod quia in Archivis cœnobii nostri (4) usque hodie continetur, hic quidem inserere superfluum duximus, quoniam legere cuique volenti in promptu adesse fatemur.

C 12. Erat autem locus idem partium quidem fisci, tamen, ut dictum est, paludibus resiliens ac crebra lacunarum eruptione scaturiens, arbustisque referunt silvestribus, bestiarum potius ac serpentum quam hominum frequentiæ competebat. His itaque regum auctoritatibus instructus, quodque est maximum superno auxilio roboratus, horribilis loci squatters expetiit, dataque principali opera, virgultis erutis, lacibusque siccatis, spatium habitationi congruum præparavit. Ibi cellula oratorioque Frodobertus constructo, cum paucis primo quidem fratribus solitarius vixit divinæ contemplationi deditus, et angelicis semper actionibus occupatus.

Monasterium rebus et personis auget. Inde plures ad episcopatum assumti.

D 13. Inclytus ergo Frodobertus jam tunc cœpit amplificare sibi suisque concessum habitationis locum, patrimonii sui quæcumque fuerunt prædia possessionesque ex integro in commune inibi contradens, et quæstum copiosum servorum, ancillarum, agrorum præterea et vinearum, sub testamentis, quæ hactenus habentur, dato prelio instantissime acquirens. Sed et mox parentes illius viri beati largissimas ei rerum gazarumque suarum condonaverunt portiones instrumentis ex lege rite perfectis. Processu vero temporis, locus idem religiosorum frequētia in robur incrementi convaluit, nobiliumque eo confluentium largitate ditatus, rerum ac possessionum terminos dilatavit; sed et congregationis monasticæ numerus in dies copiose succrescens, nobile ac famosum reddidit usquequaque cœnobium. Nec illud prætereundum, quod ex ejusdem loci cœquitur Adso abbas Iicet Dervensis, in Actis S. Basoli superiorius ad ann. 620,

nobitis B. Frodobi vitam institutionemque sequentibus quamplures postmodum in urbe Trecassum exstitere pontifices, inter quos Aldobertus vir summi ingenii et præcipue sanctitatis; itemque Bobinus, natione Aquitanus (5); quorum uterque ipsi loco ingentia commoda contulere, intra extraque quibus possibile fuit amplificando modis, sicque in plenitudine bonorum operum diem ultimum consummantes, intra septa basilicæ ejusdem monasterii nobilem sortiti sunt sepulturam. Quibus ita digestis rerum gestarum ordinem repetamus.

In Parthenone sancti Quintini ejus meritis vinum augescit.

14. Florebat in sancto viro spiritualium profectuum indeficiens gratia non exemplis solum et moribus, sed etiam miraculorum splendore solemnis commendata. In quo quanta fuerit largitas, quantaque affluentia charitatis, una ipsaque simplici relatione constabit. Contigit eum quodam tempore in puellarum cœnobio, quod B. Quintini martyris (6) nomini consecratum, intrâque urbem situm est, duo vini vascula triginta ferme modiorum capacia commendasse, quod locus idem ei esset familiarissimus, ac speciali charitatis glutino copulatus, ejusque eruditioni ac regimini peculiariter mancipatus. Nam cum pro suæ sanctitatis merito ab omnibus principali reverentia coleretur, id sibi quisque sumnum deputabat bonum, si ejus familiaritati vel mediocriter conjungi meruisset; utque in omnibus et apud omnes sese affectuosius ageret, deque omnibus incunetanter præsumeret, cunctis gratissimum et per optabile erat. Cumque illic saepè charitatis officio, ad sumendum poculum plurimos convocaret, die quadam apothecariam solito cellam ingressus, pavimenti faciem vini exuberantia reperit superflusam; veritusque ne forte vasculi incontinentia liquoris dispendium provenisset, fratrem, qui secum forte venerat, os superioris meatus inspicere præcepit. Quo facto (mirum dictu quod est) vinum superne redundans aspicitur; satisque aperte constitit quod quanto hauriebat propensius charitas, tanto benigna Creatoris largitas hausta profusius reformabat. Ejus nimirum hoc factum creditur pietate, qui cum nos misericordes esse jubeat et dare indigentibus, ut nobis quoque plurima dentur; in qua tamen mensura tribuimus, in eadem nobis remetiendum nihilominus repromittit (*Matth. vii, 2; Marc. iv, 24*). Est enim manus divina non larga solum, verum etiam dives et proflua. Nec metuendum ne forte largitatem sequatur inopia, quoniam, ut ait Apostolus: *Qui seminat in benedictionibus, (II Cor. ix, 6) etc; quique administrat semen seminanti, et panem ad manducandum præstabit, et multiplicabit incrementa frugum justitiae nostræ (Ibid, 10).*

Sanctos pie colit.

15. Familiare fuit præterea viro Dei supernam patriam infatigabiliter sidenti sacra loca devotius

A circuire, sanctorumque martyrum vel confessorum festivitates, si quando revoluto anni circulo recurrissent, debita cum veneratione suscipere. Nam illud sibi specialiter indixerat, ut sacrorum dierum ferias peculiari quadam observatione tractaret, ut putares cum ipsis jam martyribus commori, nec jam terrenæ molis usibus detineri.

In festo S. Quintini a dæmone in oratione turbatur.

16. Ita quondam adveniente splendidissima solemnitate B. Quintini martyris pretiosi, a monasterii ipsius abbatissa, Rœcula nomine, cæterisque sanctimonialibus religionis gratia invitatus est, ut officiis divinæ celebritatis vir sanctissimus interesset, tantæque festivitatis gaudia, sanctitatis ac meritorum sublimium lampade illustraret. Nam excepta devotione erga sanctos incomparabili, etiam illud eum sacra loca festis diebus frequentare cogebat, quod eis spirituale regimen adhibebat. Nec distulit quin veniret, devotarum Deo sanctimonialium desideria reputans non debere frustrari. Expleto igitur sacrarum vigiliarum officio vespertino, vulgique multitudine ad nota diversoria redeunte, vir sanctus in ecclesia perstitit, seque ipsum secretis orationibus mancipans, spirituales excubias exercebat. At præfata abbatissa, quid sanctus vir gereret non minimum curiosa, cum quibusdam sanctomialibus in basilica se occultans, egregiam orationis instantiam compunctionisque illius largissimam ubertatem sedulo cum sororibus mirabatur. Mox saluti humanæ contrarius, feliciumque operum quam maxime æmulus adfuit inimicus, qui mundissimum Dei holocaustum, etsi non penitus tollere potuit, veneno tamen suspectæ fraudis fœdere tentavit. Nam candelabrum, cui cereus impositus erat, subvertit, extinctoque lumine, quod noctis et tenebrarum esset amator evidenter ostendit. Vir tamen Domini in orationis studio perstitit; nec mundanis tenebris fuscari potuit, cui Christus auctor et fons luminis præsentissimus fuit; cujus exterior oculus etsi nocturnis tenebris caligavit, mens tamen intima, semperque ad contemplandum Deum purissima, veræ lucis lampade coruscavit.

Ab energumeno ridetur.

17. Interea paucorum dierum interlabente curculo, ad basilicam B. Aventini confessoris, ejus gratia ex more Christi famulus accedebat. Cumque iam fores ecclesiæ perintraret, contigit quemdam energumenum dæmone exagitante vexari; qui rabida peste captivus, cum miserum os in amentia verba laxasset, inter cætera famina pectoris furiosi, B. Frodoberti saepius nomen ingeminans, sancto viro verbis procacibus insultabat, quod eo sacras exercente vigilias, solarium luminis detraxisset. At miles Christi strenuissimus, diabolicæ fraudis copscius, nulla hostis arte concuti, nulla potuit minarum intentione terrori, cui Christus erat præsidium, et contra hostiles machinas inexpugnabile firmamentum. Quin

(5) Lege carmen, supra.

(6) Illud Parthenon redactum est in prioratum Molismensi abbatiæ subjectum.

potius quanto adversum se certamina dæmonum acriora cognoverat, tanto se robustius ad spiritualem pugnam contra invisibiles nequitias præparabat.

Angelicas voces audit.

18. Operæ pretium est illud quoque fidelium auribus tradere, quod ei saepe, annuente Domino, secreta cœlestis curiæ pandebantur; et quoniam semper mente in cœlestibus habitabat, hæustum supernæ jucunditatis divina ei pietas frequentius propinbat, ut tanto ad hanc ardentius curreret, quanto suavitatis ejus dulcedinem appetentius degustasset. Die enim quadam venerabilis Theudecarius ejusdem abbas suburbii, visitationis pariter et instructionis suæ gratia ad eum venerat, ut mos erat cunctis per circuitum religiosis hunc ipsum sanctum virum frequenter expetere, quatenus ejus et exhortatione instrui, et benedictione possent sanctissima roborari. Cum itaque circa horam fere tertiam Frodobertus Spiritu sancto plenus, cum præfato viro Christianissimo Théudecario abbe, fructuosum ac spirituale colloquium sereret, audivit angelorum choros harmónica suavitate ineffabilique concentu cœlestes hymnos ad sanctæ et individuae Trinitatis gloriam concinnetes. Cujus canorem dulcedinis postquam aliquandiu attonitis auribus hausit, præstatum Théudecarium huic miraculo testem adhibuit. Quo etiam postmodum referente, ad notitiam plurimorum res tam mirifica decurrit. O beati viri meritum singulare! qui quainvis adhuc mundi incolatum ageret, voces tamen agnoscebat in cœlis angelicas, Redemptore nostro hoc illi divinitus largiente, qui discipulis suis hora tertia Spiritum sanctum misit de cœlo.

Furiosam mente restituit.

19. Quædam ejusdem regionis mulier, Bertha a parentibus nuncupata, sensus rectitudine perdita, miseræ dementiæ alienationem incurreraat, quæ humanae cohabitationis contubernium fugitans, vaga semper et instabilis incertis sedibus ferebatur. Hanc parentes anxi ad beati viri præsentiam perduxerunt. At ille visceribus pietatis commotus infelicitis sortem indoluit; seque mox in orationem corruens dedit, prösuisis lacrymis alienæ lucraturus commercia sanitatis. Nec diu dilata sunt supernæ clementiæ muhæ copiosa; namque ut ab oratione consurgens vivificæ signum crucis capiti ejus imposuit, mox miscrabili cedente dementia, plenitudinem sensus sospitatis integritate recepit, longoque vivens postea tempore, ad sanctitatis ejus testimoniū, suæ secum circumtulit gaudia sospitatis. His et hujusmodi virtutibus gratissimum sibi militem divina excellētia provhebat; quemque in superni regni apice eminentissimum collocare decreverat, in hujus quoque sæculi excursu insignem ac celebrem reddere per frequentia miracula non cessabat.

Morbo correptus diem mortis prædicit.

20. Jam enim tempus e proximo ferebatur, quo athletam suum Christus a periculo mundi hujus agone subtraheret, atque in statione castrorum cœ-

Alestium victorem quietissimum solidaret. Jam, in quam, tempus aderat, ut pro multorum sudore certaminum, pro singularis abstinentiæ cruciatibus, pro universis denique operibus pietatis, fessum jam corpore bellatorem ad sese reciperet, atque in paternis mansionibus collocatum gloriæ et honoris stemmate decoraret, æternitatisque et immortalitatis amictu circumdatum angelis insereret, apostolis sociaret. Itaque facili corporis ægritudine corripitur, qui tamen animo indeficiente robustus, bravum æternæ remunerationis prosequi nitebatur. Jamdudum enim ut Christo coesset, corporeæ molis præoptabat carcere solvi; quanquam propter instructionem fidelium, in carne esse necessarius probaretur. Cui ad summæ securitatis solatium hoc etiam muneris divina majestas adjecit, ut eidem sacri sui transitus diem a sæculo revelaret. Qua tandem revelatione percepta, totum se mox ad divinitatem contulit, nec mori metuens, nec corporeæ dispositionis dispendium reformidans; verum id secum sæpenumero volvens, quoniam si terrena hujus nostræ habitationis structura dissolvitur, multo melior in cœlestibus præparatur. Quinetiam illi anteactæ vitæ conscientia terroris minimum, fiduciæque plurimum conferebat, quod non præsenti sæculo, sed Deo vixerat; quod suæ voluntati divinam semper prætulerat, quod præmiis cœlestibus indefesse spirans, Dœum sibi præ oculis posuerat esse præsentem. Igitur ægritudine invalescente, discipulos convocat, eisque quam ex divina revelatione perceperat, sui dñm transitus declarat. Cumque grex mitissimus de vigilantissimi pastoris decessu simul et absentia tristaretur, altius exhortationis sermone concepto, omnes compescit a fletibus, congratulandum potius sibi quam dolendum affirmans, quod qui hac tenus exsul vixerat, nunc patriæ redditus ad sui Regis convivium vocaretur. Illud vel maxime sæpe contestans, ut normam sanctæ institutionis, quam ipso et docente didicerant, et operante conspexerant, inviolabiliter tenore usque ad vitæ terminum conservarent.

*Ecclesiam novam die natali Domini postulat dedicari.
Episcopo recusante, vitæ inducias impetrat.*

21. Interea dies Dominicæ nativitatis cœlo terraque festivissimus, ac toto orbe colendus illuxerat. Accitis itaque duobus nominatim discipulis, Leone scilicet viro sanctissimo, qui tum in eodem suburbio abbas mitissimus existebat, itemque Lupello, qui vitæ et conversationis ejus insignia, ut ipsius scripto declaratum est, licet justo brevius litteris alligavit, ad Abbonem virum reverentissimum ejusdem tunc urbis antistitem summa celeritate direxit, obnoxius supplicans, ut oratorium quod ipse honori apostolorum principis in superius descripta palude construxerat, die ortus Dominicæ consecraret. Creverat siquidem opitulante Deo monachorum congregatio, et majorem quam prima fuerat alteram construxit ecclesiam. Qua pontifex supplicatione percepta, atque apud se rationabiliter expenso negotio,

prudenti moderatione excusavit factum, asserens illud die qua petebatur minime posse compleri; quod eum cum clero suo et festivitatis officiositas cumulatius occuparet, et consuetudo ecclesiastica eo die id fieri nullo modo consentiret. Discipuli festinans remeantes sancto Patri responsa pontificis detulerunt; quod ille pertractans diligentius et rationabile esse perpendens, elevatis manibus in cœlum et lacrymis ora perfusus: Parcat, inquit, mihi Dominus, vosque filii indulgete, quod minus circumspecte negotium cogitans, fraternali atem vestram in eundo et redeundo casso labore compulerim. Ne tamen sancta mens suis usquequaque desideriis frustraretur, divina est pietate consultum. Siquidem sacri obitus dilatione percepta, in octavum Dominicæ nativitatis diem spatium vitæ produxit, ita Dominio vota ejus sanctissima prosequente, ut una eademque die per manus jam dicti pontificis, et basilica consecrationem, et gleba sacri ejus corporis acciperet sepulturam.

Lector coram eo Evangelium legens, capit is dolore liberatur. Sanctus moritur.

22. Itaque cum juxta morem Christianæ obseruantiae Kalendis Januariis Dominicæ circumcisionis celebritas immineret, ad felicem transitum urgente ægritudine sancta anima citabatur. Nec sic tamen a sanctis monitis linguae officium continebat, assistentes sibi discipulos indefessus exhortans, quatenus inter se insolubile charitatis vineulum custodirent, atque in exhibitione salutaris obedientiæ persistentes, timorem Dei semper sibi ante oculos revocarent. Jamque sole ad telluris infima declinante, præfatum Lupellum, qui ei familiarius obsequi consueverat, maturius præcepit evocari. Eo coram adducto, ut sacrum Evangelium ante se legeret impetravit. Ille autem dolore capit is acris torquebatur. Cumque, ut ipse postmodum retulit, ad parentum sanctis imperiis quamvis ægre animum appulisset, in ipso mox legendi exordio ita universus dolor abscessit, ut nil doloris, pristinæ nil molestiæ resideret. Interea per totius noctis excusum Deo semper intentus, cum inter spiritualia colloquia hora succederet, expleta solemniter a fratribus in ecclesia psalmodie et orationum quantitate, universos denuo jubet adesse discipulos; dumque ante eum textus passionis legeretur Dominicæ, sub oculis omnium sancta anima carnis exuta velamine, felici decessu coelestia penetravit (7).

*Gibitrudi et sanctimonialibus sui desiderium relinquit.
Proceræ fuit statura.*

23. Et illo quidem ita ex humanis assumpto collegiis, extemplo reverentissimus nepos ejus Waldinus, qui postmodum loco avunculi in eodem ipsius monasterio abbas successit, gressu concito in cœnobio S. Quintini ad memorabilem Gibitrudem abbatis perveniens, sancti viri obitum nuntiavit.

(7) Nempe Kalendis Januariis, sicuti in Martyrologio Cellensi, quanquam in aliis fere Martyrologiis recentioribus vi Idus ejusdem mensis, quidies translationis ejus est, celebratur. Cum Clothario Glodovei

A Illico omnium pectora novus quidam et pene intollerabilis dolor irrupit, parsque salutis assumpta patabatur tanti Patris absentia succedente. Universo itaque sanctimonialium cœtu in fletum et lacrymas erumpente, venerabilis abbatissa viscerali commota pietate, rapto cursu ad sancti viri exsequias quam celerrime properavit. Cumque inter eos de funeris diligentia tractaretur, illa perquirente an loculus tumulando præparatus corpori adasset, responsum est, emptum quidem esse a quodam illustri viro Walberto nomine lapideum monumentum, verum proceritati corporis ejus nullo modo convenire. Fuit enim ibi sacratissimus vir non solum animo splendens, sed etiam venusto et procero corpore speciosus, ut illi quoque perhibent, qui ejus sacratissimi corporis ossa se aspexisse fatentur. Missis itaque raptim ministris ad id devehendum, mox mirum in modum miraculo claruit quod summi esset meriti, cui funebres exsequiæ parabantur. Nam cum idem Walbertus quosdam e domesticis direxisset, qui emptum sarcophagum iis qui illud deferre venerant assignarent, superna dispensante clementia, tanta eos alienatio mentis elusit, ut pro vasculo breviore quod emptum fuerat, aliud spatiösius et capacious, quod sibi idem Walbertus præparaverat designarent. Quod illi vehiculo imponentes, ad locum quo vir sanctus se tumulandum decreverat, quam citissime perdixerunt. Ita omnipotens Deus, cui cura est de omnibus, nec ipsis quidem tineribus electi sui famuli quidpiam deesse passus est opportunum.

C Sepelitur ab episcopo post ecclesiæ novæ dedicationem.

24. Universis igitur ad usus sepulturæ pertinibus elegantissime præparatis, supradictus reverendissimus pontifex, abbatum suburbanorum clericorum ac populi agmine circumseptus, ad B. Froloberti exsequias properat, cum adhuc sacrum ejus corpus in cella Christiano more compositum jaceret. Qui primum, ut ratio expetebat, ad præfatae basilicæ dedicationem accingitur peragendam; quam cum solemni officio explevisset, sacrum corpus cum reverentia elevans in ecclesiam intulit, ac die ejusdem dedicationis, Kalendis scilicet Januariis, cum hymnis et laudibus et universo ecclesiastici officii apparatu pretiose in eadem basilica, quam ipse construxerat, tradidit sepulturæ. Ita vir Domini terræ visceribus officiosissime commendatus, septimam Sabbati cum Christo in anima celebrat, octavam vero nostræ omnium resurrectioni generaliter repromissam interritus, imo de gloria securus expectat, etsi corpore mortuus, meritis tamen vivacibus in perpetuum gloriosus.

Miraculis fulget.

25. Requievit itaque in eadem basilica per quam plura annorum volumina, multo confluentium undique populorum agmine frequentatus; et pene assiduis junioris filio haud diu supervixerit ex num. 14, supra, ejus obitum anno circa 675 reponimus. Ejus reliquiæ ibidem asservantur.

miraculorum successibus sedulo declaratus. Quis enim ad sanctam ejus memoriam fideliter oratus accessit, quem non continuo affectus devotæ orationis adjuverit? Varia denique ibi tam animarum quam corporum remedia præstabantur, dum et debilibus optata sospitas, scelerum immanitate depresso felix indulgentia proveniret. Sed et si quis capitali qualibet afflictione detentus, ad sancti se præsidium contulit, ejus consolatus beneficio, celere mox levamen invenit. Ita benignus Conditor per electissimum sui nominis confessorem multa et mirifica peragebat; quemque viventem copiosis honorum operum stipendiis cumulaverat, mortuum quoque indefessis miraculorum titulis sublimabat. Quocirca universorum pectora mirus erga sanctum servor accenderat, ita ut pluri contigorum nobilium, sed et sanctimonialium seminarum, non modica locum ipsum prædiorum quantitate ditarent, tam pro adipiscenda sepultura quam omnes ibidem quam maxime expetebant; quam etiam ut his qui sacro famulabantur corpori, competens alimonia non decesset, utque ii, quos ex remotis regionibus sancti fama sedulo contrahebat, impensa humanitatis officio juvarentur.

Sancti cultus unde neglectus. Prudentius novam ecclesiam remotis prius corporibus dedicat.

26. Interea currentium temporum labente defluxu, cum et iniquitas abundaret, et multorum cœpisset refrigescere charitas (*Matth. xxiv, 12*), universus ille erga sancti officium servor intepuit, cultuque religionis cessante, illa olim frumenta rarescente, ad tempus tenuere miracula. Hujus autem temporis vel torporis perniciosa incuria hoc ordine incurrit. Fabrica ejus ecclesiae, quam ipse (ut superior constituit) aedificaverat, in qua sacrum ejus corpus debitibus obsequiis diutius fuerat frequentatum et conservatum, antiquitate operis paulatim collapsa succubuit, ac nemine sufficiente, ruinæ funditus dispendium traxit. In cuius loco altera cum exstrueretur ecclesia, venerabile B. confessoris corpus in crypta prioris basilicæ immotum intactumque permansit. Erat per idem tempus præfatae sedis antistes, Prudentius nomine (8), natione Hispanus, pontificalis vitæ institutione clarissimus, in divinis rebus undecunque non mediocriter eruditus. Is ad prædictæ basilicæ consecrationem a fratribus evocatus, diligenter percunctatur ntrum inter sacrados parietes D sepulta aliquorum cadaveræ tegentur. Cumque cooperisset inesse quamplurima, universa prius de templo eliminanda præcipit, contestans se non aliter consecrationis officium suscepturum; ignorabat enim adhuc prænominalis pontifex B. Frodoberti meritorum eximiam claritatem, temporum negligentia obscuratam; quippe qui vitam illius fide et miraculis plenam, nec lectione perceperat, nec uspiam eatenus haberi compererat.

(8) Colitur VIII Id. Aprilis S. Prudentius, Hinçmaro antistiti Remensi charissimus, scriptis contra Gothescaleum aliisque famosus. Non dicit vixit post concilium Suessionense II, cui anno 853 subscripsit.

A S. Frodoberti corpus referre volens Prudentius morte prævenitur.

27. Explicita sane templi dedicatione, cum in urbem reversus miracula per sanctissimum confessorem patrata ex revolutione gestorum ejus curiosus cognovisset, primo quidem semetipsum præteritæ ignorantiae vehementius arguit, quodque tanti Patris causam minus honeste tractaverat mordaciter reprehendit, ac deinceps suæ sedis archidiaconum cum universo clericorum dirigit apparatu, obnoxie præcipiens, ut corpus viri præcellentissimi in ecclesiam cum ingenti reverentia referretur. Simulque terminum diemque præfixit ut ipse veniens, eondigna illud honorificentia collocaret, ac sacrae translationis ejus festivitatem, publica officiositate percelebrans, B perpetuo ritu posteris frequentandam indicaret. Verum hujus sancti proventum desiderii, supercendentis ægritudinis pondus elusit. Nam vicina evestigio morte preventus, quod pie disposuerat explorare non valuit.

Otulfus id exequitur. Sancti sepulcrum variis prodigiis illustratur.

28. Itaque usque ad annum incarnationis Verbi 872, qui est annus Caroli [Calvi] imperatoris et regis Franciæ 31 [32], negotium restitit imperfectum. Otulfo religiosissimo ac venerabili episcopo, qui post ipsum tertius (9) floruit, Trecassinae jam Ecclesiæ gubernacula dispõnente, solummodo intra basilicæ ambitum collocatus, a loci fratribus cauta venerabatur diligentia, nullis populorum conventibus frequentatus, nulla solemni præminentia celebratus. Non tamen superba benignitas sidus illud perspicuum caliginosis latebris diutius passa est occultari, quin et ipsius merita mundo patescerent, et efficax intercessio populis subveniret: Ea itaque temestate cœpit se erga locum divinæ præsentiae magnitudo quamplurimis fratrum ostendere, ac frequentium visionum portentis servorum Dei pectora perurgere. Nomulli enim secretioribus per noctem vigiliis in ecclesia occupati, voces mellifluas super sepulcrum ejus quasi clericorum concinuentium audiebant, alii per gyrum sepulcri disposita quasi quedam splendidissima luminaria cernebant, ut aperte constaret, quod cui humana obsequia minus aderant, divina ei et angelica officia suppeditabant. Præterea columba candoris lactei de cœlis visa est descendisse, ac postquam aliquandiu circumvolitaverat, sepulcri abdita penetrasse. Per soporis nihilominus quietem pluribus videbatur, tanquam idem Pater sanctissimus, saevo emergens a tumulo ante aram apostolorum principis sese ageret, atque ad orationis studium daret. Per haec et hujusmodi portenta mirifica, luce clarius eminebat, quod confessor Domini pretiosus, inertein culturam indigne ferens, et sepulturam sibi condignius præparari, et obsequii reveren-

(9) Quippe inter Prudentium et Otulfum medius sedet Fulericus, qui concilio Suessionensi anno 856 interfuit; Otulfus vero Pontigonensi anno 876.

tiam impensius institui decernebat. Illud quoque ad hanc rem auctoritatis non minimum afferebat, quod quibusque ad sacrum sepulcrum procumbentibus, affectus orationis et ubertas compunctionis largior affluebat; atque ut quod de eo visiones evidentissimae suggerebant cleri consummarentur affectu, omnium inexplicabiliter animus aestuabat, occulta nimis inspiratione Dei singulorum pectora inflammante, atque ad tanti effectum negotii sancti desiderii stimulis perurgente.

Translatio nova indicitur.

29. Talibus tamque conspicuis prodigiis animati, venerabilem Otulfum pontificem adeuntes, tantique Patris præ manibus gesta ferentes, ut ipse divinæ voluntatis erga sanctum et cooperator et maturator existeret, instantissime supplicabant. Utque cernes diuinatatem votis famulorum fidelium usquequamque faventem, confessim episcopus intimæ inspirationis ignibus animatus, eo ardore negotium suscipit, ut abbatem et fratres a quibus fuerat supplicatus, ipse postmodum ad acceleranda copti operis efficaciam, monitis frequentibus perurgeret, indefessus precibus persistendum exhortans, ut divina pietas quos suæ voluntatis conscos fecerat, votorum quoque utilium compotes esse donaret.

Tumulo reserato grana auri in osse apparent. Corpus sacrum e terra levatur.

30. Itaque ad tanti inchoationem operis primam diem Quadragesimalis abstinentiæ (10) delegerunt, in qua ineffabilis diuinæ dignatio pietatis, hoc primum humanæ evidentiæ miraculum declaravit. Accedente abbe cum fratribus ad pavimenti lapides revolvendos, lapis ille qui sacro superpositus fuerat monumento, nemine impellente ita in partem lubricus ruit, ut cæteris immobiliter persistentibus hunc sumino impelleptum nisu coactum violentius cessisse putares. Intellectum est ab omnibus sacri virtute corporis eum fuisse repulsum, quod pie quærentibus ultiro se videbatur ingerere. Pertinacius itaque operi insistentes, ad reverendi tandem thecam corporis pervenerunt, cuius intima debitæ cautela reverentiae illis perscrutantibus, ad augmentum miraculi in quedam osse corporis sanctissimi confessoris guttae auri purissimi splenduerunt, credo illud evidentissime monstrantes thesaurum locupletissimum, qui divini largitate muneric patesfactus, pia fidelium diligentia tractabatur. Et ea quidem nocte sanctum pignus eo perstitit modo, continuis laudibus ac vigiliis sincerius honoratur. Crastino subeunte, pontifex matrius adesse curavit, solemniisque oratione præmissa, ad sacrum tumulum reve-

(10) Diem designat poeta ineditus, nempe xii Kalend. Martias his versibus :

Quos Februi medio conscendit calle gradivo
Intrasset partem quartam, lucem duodenam
Quum Lector Martis sibi calculat ante Kalendas;
Compulsi hinc inde meditantur viscera terræ
Rastro scrutari.

(11) Post haec duas Frodberti apparitiones Bodoni abbatii factas memorat poeta : una septimo die

A renter accessit cum fratribus psalmodiæ et naniis attente insistentibus. Ipse cum abbate et sacerdotibus sancta ossa reverenter elevans, linteisque pretiosis obduncens, in loco mundissimo rite composuit, quem pontificali annulo diligentius signans, sacris de more expletis ad propria remeavit (11).

Matris percussor horrende punitur.

31. Exinde pervigili instantia sacri compositio ornatusque sepulcri accuratius parabatur, in cuius dilatione temporis, quid miraculi per præcipuum confessorem superna dispensatio dignata fuerit declarare, nulla ratione credimus omittendum. Ratbertus quidam nomine, pagi Ledunensis indigena, adversus matrem suam pro dividendis forte alimentiis in segete jurgabatur. Cumque suæ parti majores

B secernens manipulos, minores quoque matri relinquenter, illa fraudis impatiens, filium ne talia faciendo Deum in se provocaret sedulo commonebat. Tum miser furiali pectore inflamatus, effertur in matrem, crinibusque ejus sinistro brachio circumplexis, ante pedes suos miseram impudenter elicit. Quem mox divina ultio comes exceptit; nam sequenti nocte sinistri oculi cæcitate multatus, ejusdem quoque brachii tali efficitur detimento, ut retro et ante semper illud motu agitans inquieto, conscientiam sceleris, exterioris quoque membra impatientia testaretur. Quin etiam in augmentum vindictæ sensu subducto, amentia plectitur infelici. At mater hujusmodi acerbitate confecta, tertia die miserabilis morte finivit. Pro hoc nefandissimo sceleto a sacerdote loci, ad Egilem, Senonicæ urbis archiepiscopum, perductus est; cujus præcepto carceri mancipatus, squalores ergastuli triennio pertulit; fame deinceps invalescente dimittitur, ne inopia deficiens moreretur.

Multis sanctorum locis lustratis, ad S. Frodebertum curatur.

32. Hinc ad S. Michaelis ecclesiam properat, eo loci qui ad Duas Tumbas (12) ex antiquo vocatur : unde digressus Romam expedit, quo tunc Adrianus [secundus] papa sedem apostolicam gubernabat. Qui cum eum pergentem ad ecclesiam S. Joannis quæ Lateranensis dicitur inspexisset, mirabili portento quod miser ob scelus circumferebat attonitus, ad se eum præcepit evocari, causaque ejus sollicitius perquisita, benigne eum ad pœnitentiam exhortatus, denuo eum ad B. Michaelis ecclesiam pergere, itemque ad se imperat remeare. A quo dimissus, cum in pagum Trecassinum fortuitu devenisset, una noctium somnio commonetur, ut ad basilicam sanctæ Dei genitricis et virginis Mariæ sjam in ab elevatione sacri corporis, Bodo de inventione verarum reliquiarum Frodberti certior factus dicitur : alia xii Kalend. April., Frodbertus dormienti Bodoni apparuisse in crypta dicitur, et advocasse Arembertum monachum, virtute et sanguine clarum.

(12) Eadem appellatione ad Duas Tumbas Odo Glannafoliensis designat Mōntem S. Michaelis in Epistola præfixa Vitæ S. Mauri.

villa cui Falcarias vocabulum est, candelam suæ longitudinis deportaret; ad quam quia labore pariter et ægritudine fessus ire non poterat, per internum personam dirigere curavit. Hinc ad S. Petri cœnobium, quo B. Frodoberti pretiosa pignora venerantur, forte devenit; cumque die Dominica, quæ Domini ascensionem secuta est, sacerdos ex more publicis sacris operam daret, illeque ad ostium ecclesiæ orationi incumberet, vidi, ut ipse postmodum retulit, clericum quendam juvenili decorum habitudine ad se accedere, lumbisque ejus acerrime coaretatis toto se corpore validissime conussisse. Quo impulsu in terram elitus, diu immobilis jacuit, ut pene exanimis putaretur; cujus spatiò intervalli, et quietem brachii, et sensus, capitisque integritatem recepit. Indeque consurgens haustu aquæ percepto, præ ingenti lassitudine cum iterum obdormisset; eumdem clericum quem supra conspexit hæc sibi verba familiarius inculcantem. Hoc, inquit, indumentum quo amictus es, suspende ad limina Frodoberti. (Erat autem penitentium more cilicio tantum indutus.) Cumque de hoc sermone sollicitus, et domum Frodoberli se nescire fateretur, et non habere indumentum aliud causaretur, inter hæc ab uno de custodibus excitur. Tunc ille anxius, enarrans quid viderat, Frodoberti domus quanam in parte esset sedulus exquirebat. Cumque ipsam ecclesiam comperisset, ante cujus procumbens fores sospitati fuerat reformatus, inexplicabili alacritate perfusus, templum insiluit, magnificans eum gratesque persolvens, cujus beneficio et salutem receperat, et gravissimi levamen sceleris se adeptum esse gaudebat: depositoque illie cilicio ad S. archangeli Michaelis ecclesiam ex præcepto apostolico properavit. Res vere mirabilis et ad divinæ pietatis præconium solito referenda; quod ejus interventu salvatus est, cujus ne nomen quidem ante perceperat; cujus vocabulum mox ut divinitus didicit, animæ corporisque salutem ejus merito se recuperasse persensit. Multa præterea per eosdem dies, quibus sacri corporis depositio parabatur, ejus merito beneficia provenere languentibus, hisque maxime qui diversa febrium valetudine profligati, ad B. Frodoberti opem se submissius contulerunt.

Translatio S. Frodoberti 8 Januarii.

33. Interea temporis serie defluente, Kalend. Jan. dies illuxit, quo illum diximus mundanis exemptum laboribus ad supernæ civitatis culmina subvolasse. Sed quoniam illa dies circumcisioni Dominicæ specialiter mancipata, celebritatis alterius non patitur obsolescere superventu, B. Frodoberti dignitas iisdem suscepta Kalendis, minus celebris, minus videbatur esse solemnis; quod populus Dominicæ festivitatis cæmoniis occupatus non haberet liberum ad B. confessoris gaudia ex voto confluere. Venerabilis itaque et memoratus Trecassinae urbis pontifex, cum abbe et fratribus participato consilio, rationi congruum indicarunt, ut in octavum abhinc diem

PATROL. CXXXVII.

A prænominata celebriteras differretur, quatenus et festivitatis dignitati prospicerent, et populorum desiderio, qui erga B. Frodoberti gloriam jam tunc inexplebili ardebant, consultius providerent. Igitur die sexto Iduum Januariarum accidente, nocturnalis officii functione completa, sacrum corpus devotis levantes in humeris, in vicinam B. Michaelis ecclesiam detulerunt. Quod ideo eis decernere libuit, ut et populi frequentia copiosior accederet, et effectus translationis die succedente celebrior redderetur. Ibi itaque matutinalibus hymnis augustius celebratis, missis ab abbe fratribus pontifex invitabatur, qui eo quo dictum est fervore succensus, rapto agmine cleri et populi maturius adesse curavit.

Tempestas commodior obtenta.

B 34. Quid sane miraculi tum quoque contigerit, succincta relatione constabit. Erat tempus implacidum, et, ut se habent hiberna, profusis paludibus inquietum. Noctis itaque præteritæ superventu, cum ea quæ ad futuræ translationis obsequium pertinebant, abbas cum fratribus præpararet; considerata aquosa temporis qualitate, anxiæ secum de populi superventuri inquietudine pertractabat. Et, utinam, inquit abbas fratribus, superna pietas per hujus B. Patris meritum paludis molliiem gelu constringeret, et nivium superventu difficultatem itineris temperaret. Mox devota desideria clementia Creatoris exceptit, noctemque totam glacialis rigor validissime coarctavit. Circa gallicinium vero tanta nivium congerie terra obducitur, ut universis liquido claresceret B. Frodoberli patrocinio ad suæ translationis occursum facultatem opportuni itineris populo præparatam.

Translationis anniversaria solemnitas præcepta.

35. Itaque omnibus rite provisis quæ tanta diei officiositas exposcebat, pretiosi gleba corporis de B. Michaelis basilica a pontifice elevata, hymnorum concentibus in sublime sublatis, in apostolorum Principis ecclesiam introfertur, tanta gaudiorum pompa, tanto tripudio populorum, ut sole clarius patesceret præcellentissimi hunc apud Deum esse meriti, cujus apud homines tanta tamque ingens gloria resulgebatur. In loco igitur præparato incomparabilis ille sanctissimi corporis thesaurus deponitur, cunctisque sepulcri ornamenti opportune compostis, a parte capitis ara honori Innocentium martyrum consecratur, sacrorum quoque cultus solemnibus officiis expenditur, et festivitatis ejus privilegium, cunctis postea sæculis immutabiliter observandum pontificali auctoritate sancitur. Dies tota omnibus lætitiis afflata peragitur, quantoque studio a posteris frequentari debeat, iis primis officiis designatur.

D 36. Tantis itaque per B. Frodoberti merita beneficiis cumulati, grates et beneficia et gratias inexplicabiles omnipotenti Deo et agimus et habemus; qui nobis sibi famulantibus, nostræ gentis, nostri ordinis peculiarem dignatus est præparare patronum, qui loci istius et a fundamenis propagator

existeret, et sua illum habitatione proveheret, A exemplis beatissimis illustraret, obitu sanctissimo consecraret, qui vivens signorum dote refusserat, mortuus imo feliciter immortalis, locum suum et praesentia laetificaret, et patrocinio protegeret, et

A miraculis indeficientibus perornaret; horum omnium auctore, auspice, et cooperante immortali Deo, cui perpes gloria, infinita victoria, majestas et dignitas sempiterna, ex tunc et nunc et in omnia saecula saeculorum. Amen.

VITA S. MANSUETI PRIMI LEUCORUM URBIS PONTIFICIS *Auctore Adsono.*

PROLOGUS

(Apud. Marten., *Thesaurus Anecdota.*, tom. III, pag. 1013.)

Domino sancto ac vere beatissimo antistiti GERO Adso indignus servorum Dei servus, abbatum ultimus, peccatorum primus, aeternae redemptionis munus.

Sacro est subnixum eloquio, quia sicut præfulget in sanctis prælatis imperandi potestas, ita quoque resplendere debet in bonis subjectis exsequendi de-vota voluntas; nam ut illos ex justis imperiis in conspectu divinæ majestatis oportet absolviri: ita et istos sequente obedientiæ fructu aeterna expedit remuneratione salvari. Hujus sententiae ego non expers, vestra jussione promotus opus assumpsi, legenti, ut credo, non omnimodis ingratum, auctori vero omnimodis formidandum: quia sicut decursis spatiis temporum obscura est notitia præteriorum: ita quoque est libera certitudo præsentium rerum. Quod ergo jussistis humiliter suscepi, quod præmonistis quamvis inepte explevi. Sumite ergo libellum vestro jussu compositum, meo labore confertum. Quem quidem in specie columbae super Dominum descendensis ac colentis, etiam beatissimi Mansueti meritis quem colitis, quem diligitis, columbinum vocandum instituo, ut columbinus vocetur, qui tanti patris gestis insignitur.

METRUM ADSONIS IN LAUDE S. MANSUETI PONTIFICIS UBILIBET CONCINENDUM.

Inlyta Mansueti claris natalibus orti
Progenies titulis folsit in orbe suis.
Insula Christicolas gestabat Hibernia gentes,
Unde genus traxit, et satus inde fuit.
Indolis egregiae, qui mox comitatus honore
Virtutum placidis emicuit studiis.
Cumque subit teneros maturis sensibus annos,
Justitiae speculum sparsit ubique virum:
Ardor inest animis exsul natalibus arvis,

B Ut situs Ausonias tenderet ire vias.
Petrus apostolicæ pollebat calmine Romæ,
Huncque sequutus amans expedit ipse libens.
Suscepit ardenter Petrus pietatis alumnus,
Et facit expertem sancta secreta virum:
Cujus ab ore piis attractans dogmata verbis,
Ebiberat stabilem fonte salutis opem.
Sedulus Ausonii per tempora longa magistri,
Obsequio Petri hæsit amore sui.
Quem Petrus ad summam provexit culminis arcem,
Et dat gavisus pontificale decus.
Hinc placet ad tumidos præcones mittere Gallos,
Qui doceant animos ore siveque feros.
Electi veniunt Romanis arcibus, adsunt
Prælia gesturi pro pietate viri.
C In quibus, antistes, Mansueto nomine polles;
Emicat atque tuus vocis honore gradus.
Hique adeunt alias Gallorum partibus urbes,
Quos ut consultet pervius orbis habet.
Tu, pater, agrestem Leuchorum solus in urbem
Ingrederis sisus ad pietatis opus.
Pervigil in populo Petro præeunte beato,
Urbs ut in aeternas Leucha notetur oves.
Per te prima fuit nobis via nota salutis,
Per te sit noster finis ubique, pater.
Si tamen et meriti res est augenda juvandi,
Par sit Aper socius nostra juvando tuus.
Vos etenim binæ cœli super axe columnæ
Ducitis, hinc faciles nos relevare greges.
Jam nostris igitur prosit fiducia votis,
Quam nostra in nobis pectora fixa tenent.
O Mansuete, tuos petimus defende fideles,
Et fac cum sanctis gaudia longa dari.
Adsis et precibus, pastor mitissime, nostris,
Ut teneant populi regna beata tui.